

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features a large, abstract graphic of overlapping pink and white curved shapes.

Batul Ali, Özgenur Kaya
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), asioimistulkkkaus
Opinnäytetyö, 2019

TUBERKULOOSIIN LIITTYVÄ KESKEINEN SANASTO

SUOMI—ARABIA JA SUOMI—TURKKI

TIIVISTELMÄ

Opiskelija(t) Batul Ali, Özgenur Kaya
Opinnäytetyön nimi Tuberkuloosi ja sanastotyö
56 sivua ja 2 liiteettä
Aika (syksy, 2019)
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Tutkinto Asioimistulkkauden koulutus
Tutkintonimike Tulkki(AMK)

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia kattava ja luotettava sanasto suomi—arabia ja suomi—turkki sairaudesta tuberkuloosi. Sanastotyön suomenkielisenä lähteenä käytettiin tuberkuloosia käsitteleviä luotettavia lähteitä. Sanastossa on termit ja määritelmät suomeksi sekä niiden arabian- ja turkinkieliset vastineet ja määritelmien käännökset.

Opinnäytetyö sisältää yleistietoa tuberkuloosista, sairauden todentamisesta ja hoidosta sekä BCG- rokotteesta, tutkimuksesta ja tutkimuksien eri näytteiden menetelmistä. Tuberkuloosisanaston tarkoitus on antaa sairauteen liittyvät keskeiset termit ja niiden määritelmät tulkeille, sairaudesta kärsivälle potilaalle sekä hänen omaisilleen. Opinnäytetyön tietoperustan luvut tuberkuloosista antavat tulkeille sairaudesta sellaiset perustiedot, jotka ovat hyödyllisiä tuberkuloosia käsittelevissä tulkaustilanteissa. Opinnäytetyössä on myös tietoperustaa sanastotyön menetelmistä sekä käänösprosessista. Nämä asiat ovat tärkeitä sanastotyön tekemisestä. Tärkeimpänä termien lähteenä on käytetty Filhan ylläpitämällä sivustolla olevaa suomen kielen sanastoa. Opinnäytetyömme sanasto osuudessa on yhteensä 52 sanaa ja niiden määritelmät ja käännökset arabiaksi ja turkiksi.

Opinnäytetyö voi olla hyödyllinen tulkeille, potilaalle ja terveysalan työntekijöille varsinkin silloin, kun tulkkia ei ole saatavilla. Tarkoituksena on kertoa sairaudesta yksinkertaisesti ja antaa termeille määritelmät, jotta myös muut kuin terveydenhoitoalan ammattilaiset saavat perustietoa tuberkuloosista.

Asiasanat: tuberkuloosi, asioimistulkkaus, tuberkuloosi sanasto, arabia, turkki

ABSTRACT

Student(s) Batul Ali, Özgenur Kaya
Finnish–Arabic–Turkish glossary of Tuberculosis
56 p,
October 2019
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor’s Degree in Humanities, Community Interpreting

The aim of this thesis was to make a comprehensive and reliable Finnish–Arabic–Turkish glossary about tuberculosis. The glossary consists of 52 Finnish terms and their Arabic and Turkish counterparts. Each term is also given a definition in all three languages.

This thesis contains general information about tuberculosis, its various testing methods and the Bacillus Calmette–Guérin (BCG) vaccine. The aim of this glossary is to help interpreters, patients and their relatives in understanding the gist of this disease. The theory part of this thesis includes information about tuberculosis to help interpreters better understand the subject they are interpreting. Besides tuberculosis, this thesis contains parts that delve into terminology theory and its process.

The goal of this glossary is to be used as a tool to help interpreters, patients, and social and health workers in understanding tuberculosis. This disease is touched upon in a way so that not only health workers, but other people can benefit from as well.

Keywords: tuberculosis, community interpreting, tuberculosis glossary, Arabic, Turkish

الملخص

بتول علي-اوزكنور كايا

عنوان الأطروحة: عمل وتعريف مصطلحات مرض السل

56 صفحة و2 من المرفقات

الوقت (الخريف 2019)

جامعة دياكونيا للعلوم التطبيقية

هدف الأطروحة هو ايجاد وتوفير المصطلحات بشكل شامل وموثوق به باللغتين العربية والتركية من مرض السل اضافة الى اللغة الفنلندية. وتم البحث من مصادر موثوق بها بخصوص مرض السل. وتتضمن الأطروحة ايضاً تعريف تخصص مصطلحات مرض السل باللغتين العربية والتركية مضمون البحث ايضاً يتضمن معلومات عامة عن هذا المرض والفحوصات والعينات المتعلقة بالفحوصات وطرق الحصول على تلقينات بي, سي, جي. مصطلحات مرض السل الهدف منها هو اعطاء معلومات هامة عن مرض السل والتعريف الخاص بالمصطلح لتسهيل عمل المترجم وايضاً لمعرفة المريض الذي يعاني من هذا المرض وللمرافقين من اهل المريض. وايضاً للطلاب الجدد القادمين لدراسة الترجمة. والهدف منها هو مساعدة المترجمين للحصول على هذه المصطلحات في المواقع الخاصة بالترجمة بخصوص هذا المرض. وايضاً توفير المصطلحات الى المسؤولين اي الباحثين الاجتماعيين والممرضين في مجال الصحة وبالاخص في الوقت الذي لم يحضر به المترجم. لكي نعطي صورة مبسطة ومفهومة عن مرض السل.

مفتاح الكلمات: السل. مؤسسة الترجمة. مصطلحات السل. العربي. التركي

ÖZET

Öğrenciler, Özgenur Kaya, Batul Ali

Tezin konusu, Tüberküloz ve sözlük. Tüberküloz hastalığı ile ilgili bilgilendirme ve terminolojisi.

56 sayfa ve 2 ekler

Güz dönemi 2019

Diakonia Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Toplum Çevirmenliği Programı

Tercüman

Bu tezin amacı tüberküloz hastalığı kapsamlı, güvenilir fince—arapça ve fince—türkçe sözlük geliştirmektir. Tüberküloz hastalığının içeriği ile ilgili kelime çalışmasında fince dilinde güvenilir kaynaklar kullandık. Sözlük, fince terimler ve açıklamasının yanı sıra terimlerin arapça ve türkçe eşdeğerleri ve açıklamalarının çevirilerinde içerir.

Tezimiz tüberküloz hastalığıyla ilgili genel bilgi, hastalığın teşhisi ve tedavisi ayriyeten BCG-aşısı hakkında bilgi, araştırma ve araştırmanın farklı örnek süreçlerini içerir. Sözlüğün amacı tüberküloz hastalığı ile ilgili anahtar terimler ve terimlerin açıklamasını tercümanlara, hastalıktan muzdarip hastalara vede hasta yakınları için yapılmıştır. Tüberküloz hakkındaki veri taban rakamları tercümanlara tüberküloz hastalığı ile ilgili durumlardaki tercümede faydalı olan temel bilgileri içerir. Ayrıca tezimizde terminoloji yöntemleri ve çeviri prosedürü ile ilgili veri taban bilgileri bulunmaktadır. Bu konular kelime çalışması yapımında önemlidir. Terimlerin ana kaynağı olarak Filha'nın yönetimindeki sayfada bulunan fince sözlük kullanıldı. Tezimizin sözlük bölümünde toplamda 52 terim bulunmaktadır, ayriyeten terimlerin açıklaması ve çevirisi arapça ve türkçe çevrilmiştir.

Tez çalışmamız tercümanlara, hastalara, sağlık çalışanlarına yararlı olabilir, özellikle tercüman olmadığı zamanlarda. Amacımız hastalık hakkında basitçe bilgi vermektir, sadece sağlık profesyonelleri değilde hastalık hakkında bilgisi olmayanlarda tüberküloz hakkında temel bilgi edinebilsinler.

Anahtar sözcükler: tüberküloz, toplum çevirmenliği, tüberküloz sözlüğü, arapça, türkçe

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUBERKULOOSIN TARTTUMINEN	6
2.1 Tuberkuloosin oireet.....	7
2.2 Tuberkuloosin tartunta.....	8
2.3 Taudin todentaminen.....	9
2.4 Tuberkuloosin hoito	9
2.5 Lääkehoito ja lääkkeiden haittavaikutukset	10
2.6 BCG-rokotus tuberkuloosia vastaan	11
3 TUBERKULOOSIN LIITTYVÄT TUTKIMUKSET.....	13
3.1 Maahanmuuttajan terveystarkastus.....	13
3.2 Keuhkokuva	14
3.3 Perusverikoe.....	14
3.3.1 Näyte ysköksestä.....	14
3.3.2 Näyte virtsasta.....	15
3.3.3 Näyte ulosteesta	15
3.4 Keuhkoputken tähystys	15
4 SANASTOTYÖN MENETELMÄT	17
4.1 Termit.....	18
4.2 Määritelmä	18
4.3 Kääntäminen sanastotyön osana.....	18
5 TUBERKULOOSISANASTON LAATIMINEN	20
5.1 Arabian kielen sanaston laatiminen	20
5.2 Turkin kielen sanaston laatiminen.....	21
6 POHDINTA	23
LÄHTEET	24
LIITE 1. TUBERKULOOSISANASTO SUOMI—ARABIA.....	27
LIITE 2. TUBERKULOOSISANASTO SUOMI—TURKKI.....	39

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena on tuberkuloosi ja siihen liittyvä sanastotyö. Valitsimme tämän aiheen sen takia, että maahanmuuttajat kärsivät paljon tästä sairaudesta ja sairauden sanasto on vaativaa lääketieteen sanastoa. On tärkeää, asioimistulkeilla on riittävästi tietoa tulkattavasta asiasta ja että hän on valmistautunut tehtävään myös sanaston osalta. Sanastossamme on tuberkuloosiin liittyviä termejä ja niiden määritelmät suomeksi sekä termien arabiankieliset ja turkinkieliset vastineet ja määritelmät. Sanasto voi olla hyödyksi tulkeille, potilaalle sekä hänen omaisilleen, terveysalan työntekijöille ja näille ryhmille varsinkin silloin, kun tulkki ei ole saatavilla. Tautia pidetään vaarallisena, mutta hoitoa löytyy. Ellei hoitoa saa, tauti voi johtaa kuolemaan. Potilaan pitää ymmärtää tautiin liittyvät asiat, ja siksi on tärkeää, että tulkkauksessa käytetään oikeita termejä.

Viime vuosina tuberkuloositapausten määrä Suomessa on pysynyt lähes samana. Vuonna 2015 todettiin 271 tapausta (ilmaantuvuus 5/100 000 asukasta). Puolet näistä oli ulkomaalla syntyneitä ja potilaiden keski-ikä oli 52 vuotta, uusista tapauksista 12 oli lapsia. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Ajankohtaista. Uutiset. Tuberkuloosi yhä useammin nuoren maahanmuuttajan tauti.)

Tuberkuloositapauksia ei pysty varmuudella laskemaan. Kaikki tapaukset ilmoitetaan tartuntatautirekisteriin, henkilön maahanmuuton syytä ei rekisteröidä. Vuonna 2015 todettiin 32 tapausta, joilla ei ole ollut suomalaista henkilötunnusta, niistä valtaosa on todennäköisesti turvapaikanhakijoita. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Ajankohtaista. Uutiset. Tuberkuloosi yhä useammin nuoren maahanmuuttajan tauti.)

Tulkeilla on hyötyä opinnäytetyöstämme, koska se antaa heille tiivistetyn tiedon tuberkuloosista ja sanastossa on tautiin liittyvät keskeiset termit määritelmien. Opinnäytetyömme sanasto osuudessa on yhteensä 51 sanaa. Sanaston lähtökohtana ovat suomenkieliset lähteet. Tärkeimpänä termien lähteenä on käytetty Filhan ylläpitämällä sivustolla olevaa suomen kielen sanastoa. Sivuston

ovat luoneet Filha ry, Hengitysliitto ry Tampereen tuberkuloosisäätiön ja Nummelan Parantolan tutkimussäätiön tuella. Sivuston yhtenä kielenä on arabia ja arabian kielellä löytyy jonkin verran tietoja sivustossa. Mutta turkki ei kuulu sivuston kieliin.

2 TUBERKULOOSIN TARTTUMINEN

Tuberkuloosi on *Mycobacterium tuberculosis* -bakteerin aiheuttama tulehdussairaus. Tauti tarttuu ilmassa olevien pienten pisaroiden välityksellä eli ilman välityksellä ihmisestä toiseen. Tauti luokitellaan Suomessa yleisvaarallisiin tartuntatauteihin. Hoitamattomana tauti voi levitä muualle elimistöön ja samalla aiheuttaa muutoksia keuhkoihin. Sairaus on parannettavissa tutkimukset ja hoito ovat potilaalle ilmaisia. Hoitamaton tauti johtaa usein kuolemaan. (Tuberkuloosi. tuberkuloosi.fi Mikä on tuberkuloosi?)

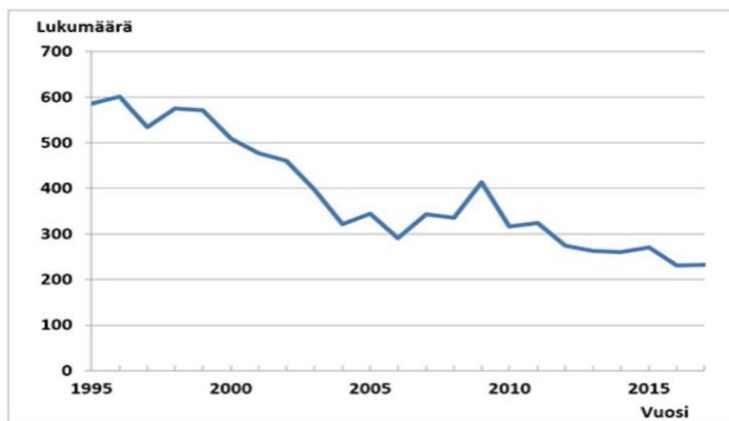
Tavallisin tuberkuloosin muoto on keuhkotuberkuloosi. Tuberkuloosi voi esiintyä myös missä tahansa muualla elimistössä. Parhaiten tuberkuloosi on tunnettu keuhkotautina, mutta sairautta tunnetaan myös nivel-, luu-, selkäranka-, iho-, imusolmuke ja munuaistuberkuloosi. Taudin leviämistä lisäävät esimerkiksi ahdas asuminen, aliravitsemus, HIV-epidemia ja huono terveydenhuolto. (Tuberkuloosi. tuberkuloosi.fi Mikä on tuberkuloosi?) Tauti voidaan todeta eritteiden, kuten esimerkiksi ysköksen tai kudosten värjäys- ja viljelynäytteillä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Infektiotaudit. Taudit ja mikrobit. Tuberkuloosi.)

Yksi maailman suurimmista terveysongelmista on tuberkuloosi. Maailman väestöstä neljäsosa on saanut tuberkuloositartunnan. Kun bakteerin kantajalla ei ole oireita, eikä aktiivia tuberkuloositautia, puhutaan latentista tuberkuloosi infektiosta. Henkilöllä on kuitenkin elinikäinen riski sairastua tuberkuloosin. Maailmanlaajuisesti erityiset riskiryhmät ovat HIV-tartunnan saaneet. (Wikipedia. wikipedia.org Tuberkuloosi. Oireet ja leviäminen.)

Suomessa 1900-luvun alussa tuberkuloosi oli nuorten ihmisten kuolinsyy. Tuberkuloosi oli Suomessa 1930-luvulla vielä kansantauti, jota kutsuttiin keuhkotaudiksi. Pahimpina aikoina joka tunti yksi suomalainen kuoli tuberkuloosiin. 1940-luvulla tilanne alkoi muuttua, koska tuberkuloosin lääkkeet saatiin käyttöön. Suomi on kuulunut 2000-luvun alusta lähtien matalan tuberkuloosi ilmaantuvuuden maihin eli tämä tarkoittaa siitä, että alle 10 uutta

tuberkuloositapausta 100 000 asukasta kohden vuodessa. Nykyään on alle 250 uusia tuberkuloositapausta vuodessa. Tuberkuloosia sairastuneiden ulkomailla syntyneiden prosenttiosuus on noussut 2000-luvulla alle kymmenestä prosentista noin 50 prosenttiin. (Duodecim Terveyskirjasto. Tuberkuloosi. Esiintyvyys)

Alla oleva kuvion mukaan Suomessa vuosittaiset tuberkuloosin sairastuneiden määrät viime vuosikymmeninä. (Duodecim Terveyskirjasto. Tuberkuloosi tapausten määrän kehitys suomessa.)

KAAVIO 1. Tartuntarekisterin tilastotietokanta luettu 3.10.2018 (Duodecim Terveyskirjasto. Tuberkuloosi) Tapausten määrä on laskenut vuodesta 1994, mutta on pysynyt viimeisten vuosien aikana aika tasaisena, noin 200—300 tapausta.

2.1 Tuberkuloosin oireet

Tuberkuloosin oireet voivat olla erilaisia. Tuberkuloosin oireet ovat aluksi ns. yleisoireita, jotka sopivat moneen sairauteen. Keuhkotuberkuloosin tyypillisimpänä oireena on yli kolme viikkoa kestänyt yskä sekä keuhkoista nouseva lima eli yskökset. Yleensä oireet kehittyvät hitaasti. Tämä tarkoittaa siitä, että alkuvaiheessa oireet ovat usein vähäisiä ja epämääräisiä tai henkilö on oireeton. Oireisen sairastuneen merkit voivat olla kuume, laihtuminen ja yöhikoilu tai henkilön yleistilan ja ruokahalun heikentyminen. Henkilön täytyy mennä lääkärin, jolla on yksi tai useampi näistä oireista. Lasten kohdalla tilanne ei ole sama, sairaus voi kehittyä nopeasti vakavaksi sairaudeksi toisin kuin aikuisilla.

Tuberkuloosin yleiset oireet lasten kohdalla myös voi olla kasvun ja kehityksen hidastuminen. (Filha & Hengityслиitto. tuberkuloosi.fi Oireet. Kuviossa 2 kuvataan tuberkuloosin oireet tiivistetysti)

Kuva 1. Oireet kehittyvät yleensä hitaasti viikkojen kuluessa. (Filha & Hengityслиitto. Tuberkuloosi. Oireet)

2.2 Tuberkuloosin tartunta

Kaikki tuberkuloosin sairastuneet eivät tartuta tautia, käytännössä vain keuhkotuberkuloosia sairastava voi tartuttaa tautia muille ihmisille. Tartunta leviää, silloin kun ysköksiin muodostuu runsaasti tuberkuloosibakteereja. Kun sairastava henkilö puhuu, laulaa, yskä tai aivastaa, silloin bakteerit leviävät ilmaan. Hengitysilman mukana samassa huoneessa tai samassa tilassa oleskeleva ihminen voi saada bakteerin keuhkoihinsa. Ilman välityksellä tuberkuloosi tarttuu muihin ihmisiin ja samassa taloudessa asuvalle perheenjäsenillä on suurin riski saada tartunta. (Filha & Hengityслиitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Tartunta)

Tuberkuloosin sairastuneen täytyy välittömästi hakeutua tutkimuksiin ja noudattaa hoito-ohjeita tarkoin. Kun sairastuneen ohjeen mukaan opetetaan turvallisen tavan yskiä, silloin henkilö ehkäisee bakteerien leviämistä ilmaan. Sisätilan säännöllinen tuuletus vähentää bakteerien määrää. (Filha & Hengityслиitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Tartunta)

2.3 Taudin todentaminen

Filha ylläpitämällä sivustolla löytyy erilaisia ohjeita eri näyttöiden ottamisesta ja sivu on käännetty ruotsi, englanti, venäjä, eesti, somalia, arabia, kurdi, kiina ja darin kielellä. Yskösnäytteiden ja keuhkojen röntgenkuvan ottamisen ohjeet on käännetty eri kielille, joiden ohjeet erillisinä pdf-tiedostoina. Näitä ohjeita on eri kielillä ja niitä voi myös tulostaa.

Filhan ylläpitämä sivustolla on annettu tarkat ohjeet yskösnäytteen ottamisesta ja sivustolla on monen kielen vaihtoehtoja esimerkiksi, ruotsi, arabia, dari, englanti, kiina, somalia, venäjä ja viro.

Potilasohje yskösten keräyksen kieli vaihtoehdot ovat albania, arabia, bosnia, englanti, espanja, kiina, kurdi, persia, ranska, somalia, thai, turkki, venäjä, vietnam ja viro.

2-sivuisen keuhkojen röntgenkuvaus ohjeen kieli vaihtoehtoja ovat ruotsi, arabia, dari, englanti, kiina, somalia, venäjä ja viro.

2.4 Tuberkuloosin hoito

Tuberkuloosiin hoitoa aloitetaan usean lääkkeen yhdistelmällä, vähintään neljän lääkkeen yhdistelmällä. Potilaan painon mukaan määräytyy lääkeannos. Lääkkeet tulee ottaa säännöllisesti joka päivä mielellään tyhjän vatsaan. Tuberkuloosia sairastunut henkilölle on oikeus saada valvottua hoitoa. Suomessa lääkehoidon toteutuksessa on koulutettu työntekijä aina potilaan tukena. Koulutettu työntekijän tarkoituksena on tarkkailla mahdollisia sivuvaikutuksia ja tarkistaa potilaan jokaisen lääkeannoksen. Hoito kestää vähintään puoli vuotta tai pidempäänkin, riippuen taudin laajuudesta. Hoito voi kestää tavallisesti pari vuotta, kun sairastuneen on tuberkuloosi lääkelle vastustuskykyinen, silloin hoidossa käytetään aluksi vähintään viiden tai kuuden lääkkeen yhdistelmää. (Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Hoito)

Tuberkuloosin hoito on raskas ja pitkäkestoinen. Hoidon aikana on tärkeää noudattaa tarkkaan annettuja ohjeita paranemisen kannalta. Hyvä hoitosuhde

potilaan ja hoitohenkilökunnan välillä on tärkeää. Säännöllinen lääkkeen otto on tärkeä, koska sairaus voi uusia väärin toteutetun lääkehoidon takia. Kaikki annetut lääkkeet tule ottaa säännöllisesti. Jos ei oteta oikein, taudin hoito on vaikeampi kuin ennen, koska silloin se saattaa johtaa sellaisen tuberkuloosibakteerien kehittymiseen, joihin tavalliset lääkkeet eivät päde. (Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Hoito)

Tautia hoidetaan aluksi sairaalassa erityisessä ilmaeristys huoneessa, jos sairastunut henkilö tartuttaa tai on epäily siitä, että potilaalla on tartuttava tuberkuloosia. Eristys kestää niin kauan, kun tauti on tartuttavassa vaiheessa ja minimissään 2 viikkoa lääkehoidon alkamisen jälkeen. Täällä tavalla estetään sairaalassa tartunnan leviämisen muihin potilaisiin ja hoitohenkilökuntaan. (Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Hoito)

2.5 Lääkehoito ja lääkkeiden haittavaikutukset

Tuberkuloosi on yleensä hoidettavissa ja parannettavissa lääkkeillä, kun lääkkeet otetaan lääkärin ohjeen mukaan. Tuberkuloosin aiheuttama bakteeri on hidaskasvuinen ja siksi paraneminenkin vie aikaa. Hoidon alussa potilaalle annetaan useaa eri lääkettä, koska suuressa bakteerien joukossa voi olla muutamia, jossa jokin lääkkeistä ei vaikuta. Täällä tavalla voidaan paremmin tuhota kaikki bakteerit ja estää bakteerien uudelleen kehittymistä ja bakteerin kehittymistä lääkkeille vastustuskykyiseksi. (Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Lääkehoito)

Tavallisimmat tuberkuloosin lääkkeet ovat; rifampisiini, isoniatsidi, pyratsiiniamidi, etambutoli, streptomysiini (lihakseen pistettävä antibiootti). Jokaisella lääkkeellä on yleensä haittavaikutuksia, niin on myös tuberkuloosin lääkkeilläkin. Lääkkeen haittavaikutuksen ilmoitat havaintosi mahdollisimman pian hoitohenkilökunnalle. Lääkkeiden haittavaikutuksien suurin osa on lieviä, jatkamalla lääkitystä menevät ohi tai niihin on löydettävissä lievityskeinoja. Tavallisimpia oireita ovat vatsavaivat ja lievät iho-oireet. Hankalampiin sivuvaikutuksiin joudutaan tilapäisesti lääkitystä keskeyttämään. Ennen kuin aloittaa tuberkuloosi lääkkeen käyttöä, on ilmoitettava lääkärille muista

käyttämistä lääkkeistä, koska käytetyillä lääkkeillä ja tuberkuloosin lääkkeiden kanssa voi olla haitallisia yhteisvaikutuksia. Esimerkiksi seuraavat lääkkeet tulee ilmoittaa lääkärille; sokeritautilääkkeet, veren hyytymistä estävät lääkkeet. B6 vitamiinilisällä voidaan estää tuberkuloosin lääkkeiden haittavaikutuksia joissain määrin. Esimerkiksi isoniatsidi lääkkeiden yleinen haittavaikutus on kädessä ja jaloissa puutumisen tunne ja myös pistelyn tunne. Tuberkuloosin hoidon aikana, alkoholin käyttö kehittää maksatulehduksen riskejä. Eli hoidon aikana alkoholin käyttö täysin kielletty. (Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Lääkehoito)

2.6 BCG-rokotus tuberkuloosia vastaan

Lääketieteilijät Albert Calmette ja Camille Guérinin työskentelivät ranskalaisessa Pasteur-instituutissa ja kehittivät vuonna 1908 BCG-rokotteen. Tästä tuli nimi Bacillus Calmette Guérin. Vuonna 1921 Pariisissa BCG-rokotetta aloitettiin antamaan vastasyntyneillä. BCG-rokote, joka on käytetty tuberkuloosin torjunnassa, rokotteessa on eläviä bakteereja ja sisältää kylmäkuivattuja sekä heikennettyjä tuberkuloosia aiheuttavia bakteereja. (Suomen Lääkärilehti. Tuberkuloosirokote vaihtuu)

BCG (Bacillus Calmette-Guerin) rokotuksella suojellaan ensisijaisesti pieniä lapsia tuberkuloosin vakava tautimuoto yleinen tuberkuloosi tai tuberkuloottinen aivokalvotulehdus. Tuberkuloosin vähenemisen vuoksi oli jo suunniteltu siirtymistä kaikkien lasten BCG-rokotuksesta vain riskiryhmien rokottamiseen, ja muutos toteutettiin aikaistetusti 1.9.2006. Nykyisin Suomessa rokotetaan suuren altistumisriskin lapsia 6 vuoden ikään saakka. Muutoksen syynä oli Suomessa tuberkuloositapausten väheneminen. Nykyään yleensä vastasyntyneelle annetaan rokotetta, yli 7 vuotisia lapsia ei yleensä rokoteta ja lapsena saatu rokote ei suojaa henkilöä aikuisiällä. Lääkäri päättää rokottamisesta tarpeen mukaan ja rokote on ilmainen. (Filha & Hengitysliitto. Tuberkuloosi. Tuberkuloosirokotus)

BCG- rokote ehkäisee sairastumista vakaviin tuberkuloosin tautimuotoihin, mutta se ei suojaa tartunnalta. Arvioitu suojan kesto on noin 10 tai 15 vuotta, joissakin

tutkimuksissa rokote suojaa osittain jopa 50 vuoden ajan. Rokotteen tarkoitus ei ole suojata väestöä tuberkuloosista, vaan suojata pieniä lapsia vaarallisilta tuberkuloosimuodoilta, esimerkiksi aivokalvontulehdus ja miliaarituberkuloosia eli tuberkuloosi on levinnyt koko kehoon. Rokotetta annetaan perheen jäsenille, joilla on lisääntynyt riski sairastua tuberkuloosiin, tai saada tuberkuloositartunta. Rokote annetaan vasemman käden olkavarteen ja keskikolmanneksen rajalle. Rokotuksen jälkeen muodostuu 2—6 viikon kuluttua paukama, rokotettu paikka puhkeaa ja märkii jopa parista viikosta tai pariin kuukauteen. Rokotteen jättäen arpi paranee ja arpi on todiste onnistuneesta rokotuksesta. (Duodecim Oppiportti, tuberkuloosi, BCG-rokotus)

3 TUBERKULOOSIN LIITTYVÄT TUTKIMUKSET

Useimmiten keuhkotuberkuloosia todetaan keuhkokuvan (röntgenkuvaa) ja yskösnäytteen avulla. Keuhkoröntgenkuva toimenpiteenä on turvallinen. Yskösnäyte eli limanäyte kerätään kolmena peräkkäisenä aamuna ja niistä etsitään tuberkuloosibakteeria. Tutkimus on kaksivaiheinen eli näytteestä tehdään värjäys- ja viljelytutkimus. Värjäystulos saadaan 2—3 päivässä ja lopulliset viljelyvastaukset saadaan viimeistään 8 viikon kuluessa. Joskus on tarpeen tähyttää keuhkoputket tai ottaa tarkempi keuhkokuvat eli niin sanottu kerroskuvaus. Lapset eivät pysty antamaan aikuisen tavoin yskösnäytettä, koska lapset nielevät ysköksiä. Sairaalassa lasten keuhkotuberkuloosia tutkitaan nenämahaletkun kautta oletusta mahanestenäytteestä. Jos tuberkuloosia tutkitaan muualta kuin keuhkoista, silloin käytetään erilaisia kuvantamismenetelmiä ja tämä tarkoittaa siitä, että elimestä pyritään saamaan kudoksen- tai märkänäyte. (Filha & Hengitysliitto. Tutkimukset)

3.1 Maahanmuuttajan terveystarkastus

Maahantuloviisumin hakijalle Suomi ei aseta terveydellisiä vaatimuksia, eikä maahanmuuttajaa käännytetään maasta takaisin terveydellisin perustein, siihen maahan mistä on tullut. Mikäli Suomessa oleskelun kesto on yli kolme kuukautta, STM:n ohjeen mukaisesti järjestetään vapaaehtoinen tuberkuloosin seulontatutkimus. Tutkimusta maahanmuuttajille, joilla on korkea tuberkuloosi-ilmaantavuuden riski omassa maassa. (Aikakauskirja Duodecim. Maahanmuuttajan tarkastus, keskeistä.)

Infektio-ongelmien ehkäisemiseksi sosiaali- ja terveysministeriö (STM) suosittelee jokaiselle pakolaiselle sekä turvapaikanhakijalle tehtäväksi terveystarkastusta ja seulontatutkimusta. Tutkimusta järjestetään maahanmuuttajille, joilla on korkea tuberkuloosi-ilmaantavuus riski omassa maassa. Terveystarkastus tapahtuu terveydenhoitajan ja lääkärin yhteistyönä. Terveydenhoitaja ensin haastattelee tulijat ja ohjaa heitä tutkimuksiin. Haastattelun jälkeen lääkäri käy vastaukset läpi, mikäli vastauksessa on jotain

poikkeuksia, lääkäri tarvittaessa tekee terveystarkastuksen ja jatkosuunnitelmat. Seulontatutkimuksen tarkoituksena suojata maahanmuuttajan omaa terveyttä sekä katkaista tartuntaketjut maahanmuuttajan läheisten ja suojata kantaväestön tartunnoilta. (Aikakausikirja Duodecim. Maahanmuuttajan tarkastus, keskeistä.)

3.2 Keuhkokuva

Keuhkojen röntgenkuvassa röntgenhoitaja antaa selkeät ohjeet, miten kuva otetaan. Ylävartalon on paljaana, röntgenhoitaja ohjaa asennon ja säätää kuvauslaitteen. Kuvaus ei kestä kauaa, vain muutama minuutti. (Filha & Hengitysliitto. Apua, keuhkojen röntgenkuvaus)

3.3 Perusverikoe

Perusverikokeesta katsotaan potilaan hemoglobiini, tulehdusarvot, maksa- ja munuaisarvot. Nämä näytteet eivät edellytä paastoamista. Erikoisemmista tutkimuksista annetaan valmistautumisohjeet erikseen, kuten esimerkiksi paasto. Tulehdus arvot kertovat tulehduksen laajuudesta. Tuberkuloosille on tyypillistä lievä tulehdus arvojen nousu. (Haastateltu tuberkuloosi hoitaja, Aaltonen Hanna-Kristiina)

3.3.1 Näyte ysköksestä

Yskösnäytteellä ei tarkoiteta pelkkä sylkeä, vaan keuhkoista tulevaa limaa. Näytettä tarvitaan vähintään 2 millilitraa (teelusikan tilavuus on 5 ml ja ruokalusikan 15 ml). Yskösnäytteen otettaessa potilaita ohjataan antamaan kunnan ysköstä ja näyte kerätään siihen tarkoitettuun kierrekorkilliseen purkkiin. Mieluummin näyte otetaan huolellisesti ohjeen mukaan kolmena perättäisenä aamuina mahdollisesti ennen ruokailua. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, onko ysköksessä bakteereita tai onko mahdollinen tauti tartuttava. Täytyy olla tarkka, ettei näytettä tule purkin ulkopuolelle. Potilaan täytyy muista kirjoittaa nimi, syntymäaika, päivämäärä ja aika, milloin näyte on otettu ja kiinnittää nimitarra näytepurkkiin. Mieluiten näyte säilytetään jääkaappilämpötilassa. Hoitava

yksikkö antaa yleensä näytepurkit sekä kirjalliset näytteenotto-ohjeet potilaalle mukaan. (Hus. Helsingin yliopistollinen sairaala. Ohjekirja. Näyte. Yskösnäyte)

3.3.2 Näyte virtsasta

Virtsan näytettä otetaan tuberkuloosibakteeriviljelyä varten yleensä kolmena perättäisenä aamuna. Näytettä varten tarvitaan virtsanäytteenottoastian muoviputki, jossa tilavuus on 50 ml, muovipussi ja nimitarra. Näytettä otetaan näyteastiaan runsaasti aamun ensimmäisestä virtsasta. Näyteastiasta virtsanäyte kaadetaan muoviputkeen ja suljetaan korkki huolellisesti. Henkilön tullessaan laboratorion kiinnittää nimitarran muoviputkeen, jossa on kirjoitettu nimi, henkilötunnus, näytteenottopäivämäärä myös kellonaika. Nimitarran kiinnittämisen jälkeen putki laitetaan muovipussiin ja putki säilytetään mieluummin jääkaappilämpötilassa. Kolmena perättäisinä aamuina otetut näytteet voi tuoda samalla kertaa laboratorion. (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin. Virtsanäytteen anto-ohje)

3.3.3 Näyte ulosteesta

Ulostenäytteestä keräys tehdään samalla tavalla omiin näytteenottopurkkeihinsa. Näytteet kerätään kolmena perättäisinä päivinä ja säilytetään viileässä, kuten yskös- ja virtsanäytteetkin. (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin Ulostenäyte kuivaan purkkiin).

3.4 Keuhkoputken tähystys

Lääkäri tekee keuhkoputken tähystyksen, jossa selvitetään keuhkokuivassa löytyneitä muutoksia diagnoosin varmistamiseksi ja jatkohoidon suunnittelua varten. Tähystys tehdään makuuasennossa, ohuella ja taipuisalla tähystimellä. Tarkoituksena on tarkastella keuhkoputkia ja tarvittaessa ottaa näytteitä. Tutkimus on kivuton ja kestää noin 5–15 minuuttia, koko tutkimuksen aikana hengitystiet pysyvät aukeina. Jos tutkimus jännittää tarvittaessa ennen tutkimusta voi saada rauhoittavan esilääkkeen, mutta samana päivänä ei saa ajaa

mootoriajoneuvoa. (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin. Keuhkoputken tähystys eli bronkoskopia)

Ennen tutkimusta täytyy olla 4 tuntia syömättä, juomatta ja tupakoimatta, mutta aamu lääkkeen voi ottaa normaalisti pienen vesitilkan kanssa. Mikäli henkilölle on vakava sairaus, lääkitys tai muu hoito meneillään, niin ota yhteyttä keuhkosairauksien poliklinikan toimenpideyksikköön. Toimenpiteen ajaksi täytyy poistaa mahdolliset korut pään ja kasvojen alueelta, esim. korva-, nenä-, suukorut. (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin. Keuhkoputken tähystys eli bronkoskopia)

Tähystyksen jälkeen seurataan noin puoli tuntia vointia, jos vointi on hyvä voi kotiutua. Tutkimuksen jälkeen nielu on vielä puutunut, sen takia täytyy olla 3 tuntia syömättä ja juomatta. Täytyy välttää voimakasta yskimistä ja tupakoinnista etteivät keuhkoputket ärsyynny. Kahden viikon kuluessa saa tuloksen tutkimuksesta. Keuhkoputken tähystyksen toinen nimitys on bronkoskopia. (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin. Keuhkoputken tähystys eli bronkoskopia)

4 SANASTOTYÖN MENETELMÄT

Sanastotyöhön eli terminologiseen työhön kuuluu tietyn erikoisalan käsitteitä ja niiden nimityksiä koskevan tiedon systemaattinen kerääminen, analysointi, kuvaaminen ja esittäminen. (Terminologian sanasto, TSK 36, 2006.) Käännös teoriaan liittyy monia käsitteitä, kuten monitulkinta tai samassa ilmiössä käytetään monenlaisia ilmauksia. Käsite tarkoittaa kielellistä ilmaisua sanan tai lauseen. Viestinnän selkeyttämisen ja tiedonhallinnan kehittämistä terminologista sanastotyötä voidaan soveltaa. Mutta termien selkeyttämisen sekä yhteisymmärryksen luomisen käsitteistä ja niiden välisistä suhteista terminologisesta sanastotyöstä ei hyötyä. (TSK, Terminologien Sanastokeskus. Sanastotyö ja ontologiatyö. Miten terminologinen sanastotyö on?)

Ammattimaisessa sanastotyössä sanastotyö prosessin mukana on useita henkilöitä, joita ovat suunnittelu, termi-inventaario, käsiteanalyysi, lausuntokierros ja viimeistely. Sanastotyön suunnitteluvaiheeseen kuuluu yleensä sanastotyö ryhmän kokoaminen, käsiteltävään aiheeseen perehdyttäminen ja sen rajaustyö sekä viite- ja lähdeaineiston kartoittaminen. (TSK, Terminologien Sanastokeskus. Sanastotyö ja ontologiatyö. Miten terminologinen sanastotyö on?)

Termi-inventaario on ensimmäinen vaihe sanastotyön vaiheista ja sen tarkoituksena on kartoittaa sanaston aiheeseen liittyvää käytössä olevaa termistöä ja termien keräämistä. (Sanastokeskus TSK. Sanastotyö). Suunnitellun sanaston laajuus on myös rajattava selvästi, jotta epäjohdonmukaisuuksilta ja turhasta ajankäytöstä säästyttäisiin. (Suonuuti Heidi (2006, 19-23) Sanastotyön opas.)

Sanastotyössä käsiteanalyysin vaihe on termi-inventaarion vaihe; siihen kuuluu käsitteiden ja käsitejärjestelmien analysointi. Samanaikaisesti tai sen jälkeen kerätään määritelmät luotettavasta sivusta. Termien kohdekielisten vastineiden keruu tapahtuu joko käsiteanalyysin ja määrittelyn yhteydessä tai heti sen

jälkeen. (TSK, Terminologien Sanastokeskus. Sanastotyö ja ontologiatyö. Miten terminologinen sanastotyö on?)

4.1 Termit

Jokapäiväinen viestintä perustuu yleiskieleen. Erikoistiedon alueilla on käytettävä kuitenkin yleiskielen lisäksi erikoiskieltä. Erikoiskielet pohjautuvat rakenteellisesti kirjakielen sääntöihin, mutta poikkeavat yleiskielestä erikoissanastonsa vuoksi. Erikoissanaston muodostavat termit, joita pidetään erikoisalalla tärkeinä viestinnän välineinä. (Kielikello, Kielenhuollon tiedotuslehti. Erikoiskielistä yleiskieleen – termeistä sanoiksi). Esimerkiksi tuberkuloosi sana on monella tuttu, mutta kalmetointi sana ei kuulosta tutulta maallikolle.

Termit ovat erikoiskieliin kuuluvien käsitteiden nimityksiä. Termeille on tyypillistä merkityksen tarkkarajaisuus, sillä ne kuvaavat tarkasti määriteltyjä käsitteitä. Tarkkojen termien tarkoituksena on varmistaa, että erikoisalalla työskentelevät ihmiset ymmärtäisivät toisensa. (Kielikello, Kielenhuollon tiedotuslehti. Erikoiskielistä yleiskieleen – termeistä sanoiksi)

4.2 Määritelmä

Määritelmä kuvaa käsitteen olennaisia ominaisuuksia lyhyesti, tarkasti ja sanallisesti. Määritelmä on laadittava huolellisesti ja se sisältää vain sellaisen tiedon, jonka lukija tarvitsee, jotta käsite sijoitetaan oikealle paikalle käsitejärjestelmään. Erikoisalojen sanastoissa on kaksi määritelmätyyppiä. Ne ovat sisältömääritelmä ja joukkomääritelmä. Sisältömääritelmä kuvaa käsitteen olennaiset piirteet, joiden tulee erottaa käsite sen lähikäsitteistä. Joukkomääritelmässä tulee luetella kaikki käsitteen alaan kuuluvat tarkoitteet tai sen hierarkkiset alakäsitteet. Joukkomääritelmää käytetään usein ryhmien määrittelyyn, joka muodostuu yksilökäsitteistä. (Suonuuti Heidi (2006, 19-23) Sanastotyön opas.)

4.3 Kääntäminen sanastotyön osana

Aina ei löydy toisen kielen lähteistä määritelmiä ja termejä, ja silloin kaksikieliseen sanastoon on tarvetta kääntää sekä määritelmiä että termejä. Kääntäminen ei tarkoittaa vain sanojen, lauseiden tai kielen kääntämistä, vaan ymmärtää kohdekielen ilmaisua keinovarannon avulla. (Hytönen ja Rissanen, (2006, 110—112) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä.)

Yksi tunnetuimmista käännteorioista on edelleen skoposteoria. Skoposteorian mukaan kääntäjän ensimmäinen tehtävä on miettiä käännteoksen tarkoitus. Käännteoria, jonka mukaan kaikkea kääntämistä ohjaava tekijä on käännteoksen käyttötarkoitus. (Hytönen ja Rissanen, (2006, 110—112) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä.)

Kotouttavia käänntestrategia on kohdekielen tekstin muokkaus, kohdekulttuurin odotusta varten. Vieraannuttava käänntestrategia on kohdekulttuurille vieraiden elementtien säilyttäminen kohdekielellä tekstissä. (Terminfo, terminfo 2/2011 kotouttaminen ja vieraannuttaminen sanastontekijän vastine työssä.)

5 TUBERKULOOSISANASTON LAATIMINEN

Sanaston laatimisen ensimmäinen vaihe oli aiheeseen liittyvän termien keräämistä. Koska tarkoituksena kertoa aiheesta selkeästi ja ymmärrettävästi. Pelkkä termien käännös ei riitä niille henkilöille, joilla ei ole yhtään tietoa tuberkuloosi sairaudesta. Sen takia päädyimme käyttämään opinnäytetyössämme Filhan ylläpitämän tuberkuloosi.fi-sivuston termejä. Sivustolla löysimme varsinaisen tuberkuloosin sanaston. Sivustolla on kirjoitettu suomeksi selkeästi termit ja määritelmät. Sivustolla ei löyty mitään turkin kielellä, mutta arabian kielellä löytyy jonkin verran tietoa sairaudesta, vaikka varsinainen sanasto on kuitenkin vain suomen kielellä. Hyödynsimme osaa sanastosta opinnäytetyössämme. Opinnäytetyömme sanasto osuudessa on yhteensä 52 sanaa ja niiden määritelmät suomeksi sekä niiden arabiankieliset ja turkinkieliset vastineet ja määritelmien käännökset arabian ja turkin kielille. Sanastot ovat tämän opinnäytetyön liitteinä niin, että ensin on sanasto suomi—arabia (Liite 1) ja sen jälkeen suomi—turkki (Liite 2).

5.1 Arabian kielen sanaston laatiminen

Arabian kielen sanaston laatimisessa olen käyttänyt käännökseen myös muita lähteitä esimerkiksi sanakirja.org ja al-maani plus asiantuntijalääkäri. Suomen kielellä on helposti löydettävissä luotettavia lähteitä. Termit ja määritelmät löytyvät arabian kielellä, mutta pitää varmistaa, että lähteet ovat luotettavia. Irakissa arabiankielellä sanasta tuberkuloosi käytetään kahta eri vaihtoehtoa, joiden merkitys on sama esimerkiksi (الدرن و الرئوي السل) molempia käytetään Irakissa ja varsinkin (السل). Itse asiassa vastineet ja termit löytyy myös selkeästi arabian kielen lähteestä, mutta en ole varma lähteiden luotettavuudesta.

Sanaston laadinnassa olen käyttänyt asiantuntijana arabiankielistä lääkäriä. Asiantuntijalääkäri kertoi, miten tuberkuloosiin sairastunutta potilasta hoidetaan ja minkälaisia hoitomenetelmiä käytetään erityisesti Irakissa. Huomasin, että menetelmissä on paljon eroa Suomen ja Irakin välissä. Käänsin termit ja menetelmät suomenkielistä arabiankieleen, jotta niillä on sama selitys ja sama

tarkoitus. Kysyin lääkäriltä myös tuberkuloosi sairauteen liittyviä kysymyksiä, joihin lääkäri vastasi yleisellä tasolla. Ajattelen, että lääkärin antamia tietoja voidaan pitää luotettavampina kuin internetissä saatavilla olevaa tietoa, sillä internetissä olevien lähteiden luotettavuutta on vaikeampi arvioida. Internetistä saatuja lähdetietoja voidaan pitää luotettavina usein vain siinä tapauksessa, että tieto on tuotettu esimerkiksi ammattilaisten käyttöön. Näin ollen lääkärin asiantuntijuuteen perustuva tieto on usein luotettavampaa kuin internetistä löytyvä lähdetieto.

5.2 Turkin kielen sanaston laatiminen

Turkin kielen sanaston laatimisessa tutustuin ensin toisen opinnäytetyön kirjoittajan kanssa sanaston. Sanasta sanaan kääntäminen ei ole mahdollinen, koska kaikille sanoille ei ole suoraa vastinetta. Ennen käännoästä täytyy hahmottaa ja ymmärtää mitä tekstissä on kerrottu tai onko teksti tarkoitettu sairaanhoidon ammattilaiselle. Läpi lukemisen jälkeen termit ja määritelmät on käännetty. Käännoäksen jälkeen termien vastineet ja määritelmät tarkistettu, että miten termit on määritelty turkin kielellä. Samalla verrattiin, onko määritelmä kerrottu samalla tavalla kuin suomeksi. Ainoastaan Kalmetointi termin vastinetta ei löydetty, mutta määritelmä löytyi. Turkin kielen termit ja määritelmät varmistettiin erikoislääkäri Fatih Aydinin kanssa. Kalmetointi sanan kohdalla saatiin hyvän perustelun, että sana perustuu bakteerin nimestä calmette sanasta. Turkin kielellä kalmetointi sanan vastineeksi on kirjoitettu **aşılama** eli suomeksi **rokottaminen**.

Terveysten alalla on omat termit. Jos kääntäjä ei ole alan asiantuntija, silloin työ on vaikeampi kuin tavallisesti. Sanastotyön tekijän pitää aivan kuten tulkinkin, perehtyä riittävästi sanaston aihepiiriin, jotta hän pystyy hakemaan termejä ja määritelmä ja tarvittaessa kääntämään niitä.

Seuraavassa esimerkissä näkyy käännoäsprosessi suomen kielestä turkin kielen: turkin kielellä **tuberkuloosi** sanalla on kolme eri vaihtoehtoa, joiden merkitys on sama (**tüberküloz**, **verem**, **ince hastalık**). Yleensä ihmiset käyttävät sanan **verem**. **Verem** termi on tutumpi kuin **tüberküloz**. Turkin kielellä olen oppinut

uusia termejä, mitä en ole aikaisemmin kuullut esimerkiksi, mantoux-testi sulkujen ulkopuolella oleva vastine aika selkeä ”**tüberkülin deri testi**”, mutta lääkärin mukaan sulkujen sisällä oleva (**ppd-testi**) vastine on tuttu termi turkissa.

Suomen kielellä tuberkuloosi sana on tutumpi kuin **keuhkotauti** sana, sairaalassa käytetään **keuhkotautiosasto** sanan. Koska yleensä tuberkuloosi esiintyy keuhkoissa. Suomen kielellä löytyy tuberkuloosi sairauden liittyvän paljon luotettavia sivuja. Esimerkiksi, tuberkuloosi.fi, Duodecim ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos sivuilta löytyy aika paljon tietoja tuberkuloosi sairaudesta. Sanastotyön ongelmana oli, että suomenkieliseltä sivuilta osaan jo etsiä luotettavat lähteet, mutta vaikeampaa se oli turkiksi. Turkin kielellä tuberkuloosi sairauden tietoja löytyy eri yhdistyksen sivuilta ja lääkäreiden kirjoittama teksteistä olen hyödyntänyt. Silloin kun en ole löytänyt luotettavan lähteen turkin kielellä, niin sain apua erikoislääkäri Fatih Aydinilta.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli laatia kattava ja luotettavan suomi—arabia ja suomi—turkki sanaston. Tavoitteena oli laatia luotettava ja hyödyllinen sanastoa tulkeille sekä potilaalle ja terveysalan työntekijöille. Halusimme selkeät otsikot tietoperustan tuberkuloosia käsitteleville luvuille, jotta lukija helposti löytäisi tietoa tuberkuloosista. Tarkoituksena meillä oli käyttää mahdollisimman vähän lääketieteellisiä termejä, jotta myös maallikot ymmärtäisivät työn sisällön. Käytimme Filhan ylläpitämällä sivustolla olevaa suomen kielen sanastoa. Sivustolla löytyy suomen kielellä termit sekä määritelmät. Hyödynsimme myös osaa sanastosta opinnäytetyömme tietoperustassa.

Työprosessiin aikana saimme tärkeitä tuberkuloosi sairauden liittyvä tietoja työelämänohjaajalta. Hyödynsimme paljon työelämänohjaajan kokemuksesta tuberkuloosista sairaudesta sekä selkeä tietoja tuberkuloosi sairaudesta. Jossakin kohdassa saimme hyviä vinkkiä työelämänohjaajalta esimerkiksi otsikoiden luomisesta. Sisällön tarkistaminen asiantuntijan kanssa tekee työstä luotettavamman. Olemme oppineet uusia termejä sekä tärkeitä tietoja tuberkuloosi sairaudesta.

Arabian kielellä ei löytyy termien vastineiden sekä määritelmien lähteitä. Sen takia termit ovat tarkistettu Suomessa asuva arabialaisen lääkärin kanssa. Mutta turkin kielellä asia on toisinpäin. Lähteiden perusteella termit sekä määritelmät on käännetty, mutta termit on tarkistettu Suomessa asuvan turkkilaisen erikoislääkärin kanssa, jonka nimi on Fatih Aydin. Käsittelemme on, että luomamme sanastot ovat luotettavia, koska sanastomme on tarkistettu asiantuntijoiden kanssa.

Toivomme, että tulkit sekä myös potilaat ja terveysalaan henkilöstöt hyödyntäisivät sanastotyötämme. Sanastostamme on toivon mukaan hyötyä tulkeille terveysalan tulkkaustilanteissa. Lääketieteelliset sanat ovat haastavia tulkeilla sekä potilaalle.

LÄHTEET

- Aikakauskirja Duodecim. duodecimlehti.fi Maahanmuuttajan tarkastus. Keskeistä. Saatavilla
<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2016/10/duo13149>
- Duodecim Oppiportti, Tuberkuloosi. BCG-rokotus. Saatavilla
<https://www.oppiportti.fi/op/dvk00023/avaa>
- Duodecim Terveyskirjasto, terveyskirjasto.fi Lääketieteen sanasto. Miliarituberkuloosi. Saatavilla
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt02140
- Duodecim Terveyskirjasto, terveyskirjasto.fi Tuberkuloositapausten määrän kehitys Suomessa. Saatavilla
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ldk00638
- Duodecim Terveyskirjasto. terveyskirjasto.fi Tuberkuloosi. Esiintyvyys. Saatavilla
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00611
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Apua. Lääkehoito. Saatavilla
<http://tuberkuloosi.fi/apua/laakehoito/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Apua. Lääkehoidon haittavaikutukset. Saatavilla <http://tuberkuloosi.fi/apua/laakkeiden-haittavaikutuksista/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Mikä on tuberkuloosi? Saatavilla <http://tuberkuloosi.fi/tuberkuloosi/mika-on-tuberkuloosi/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Tartunta. Saatavilla
<http://tuberkuloosi.fi/tuberkuloosi/tartunta/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi Tuberkuloosi. Tartunta. Saatavilla
<http://tuberkuloosi.fi/tuberkuloosi/hoito/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi, Apua. Keuhkojen röntgenkuvaus. Saatavilla <https://tuberkuloosi.fi/apua/keuhkojen-rontgenkuvaus/>

- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi, Tuberkuloosi. Oireet. Saatavilla <http://tuberkuloosi.fi/tuberkuloosi/oireet/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi, Tuberkuloosi. Tuberkuloosirokotus. Saatavilla <http://tuberkuloosi.fi/tuberkuloosi/tuberkuloosirokotus/>
- Filha & Hengitysliitto. tuberkuloosi.fi, Tuberkuloosi. Tutkimukset. Saatavilla <http://tuberkuloosi.fi/tuberkuloosi/tutkimukset/>
- Hytönen, N. & Rissanen, (2006). Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkauksen teoriaa sekä käytäntöä.
- Karjalainen, A.L. (2013). Kirjoittamalla lisää itseymmärrystä. *Mielenterveys* 52(3), 1–15.
- Karvinen, I. (2015). Tutkiva kehittäminen työelämäyhteistyönä – esimerkkinä terveysalan ylempät tutkinnot. Teoksessa R. Gothoni, S. Hyväri, M. Kolkka & P. Vuokila-Oikkonen (toim.), *Osallisuutta, oppimista ja arviointia. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2015* (s. 207–222). (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B Raportteja 60). Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-233-2>
- Kielikello, Kielenhuollon tiedotuslehti. www.kielikello.fi, Erikoiskielistä yleiskieleen-termeistä sanoiksi. Saatavilla <https://www.kielikello.fi/-/erikoiskielista-yleiskieleen-termeista-sanoiksi>
- Suonuuti, H. (2006) Sanastotyön opas. Sanastokeskus TSK ry
- Suomen Lääkärilehti. <http://www.julkari.fi> Tuberkuloosirokote vaihtuu. Saatavilla <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129896/Kontturi%20Nohynek%20Salo%20BCG%20rokote%20vaihtuu%20SLL52016-347.pdf?sequence=1>
- Terminfo, Sisältö. <http://www.terminfo.fi>, Kotouttaminen ja vieraannuttaminen sanastontekijän vastinetyössä. Saatavilla <http://www.terminfo.fi/sisalto/kotouttaminen-ja-vieraannuttaminen-sanastontekijan-vastinetyossa-170.html>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Infektiotaudit. Taudit ja mikrobit. Tuberkuloosi. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/bakteeritaudit/tuberkuloosi>
- TSK, Terminologien Sanastokeskus. www.tsk.fi, Sanastotyö ja ontologiatyö. Miten terminologinen sanastotyö on? Saatavilla

http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html

Wikipedia, Tuberkuloosi, oireet ja leviäminen. Saatavilla

<https://fi.m.wikipedia.org/wiki/Tuberkuloosi>

Vsshp, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Tuberkuloosi hoitaja Aaltonen Hanna-Kristiina.

Vsshp, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. www.hoito-ohjeet.fi Keuhkoputken

tähystys eli bronkoskopia. Saatavilla [https://hoito-](https://hoito-ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/Keuhkoputken%20tähystys%20eli%20bronkoskopia.pdf)

[ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/Keuhkoputken%20tähystys%20eli%20bronkoskopia.pdf](https://hoito-ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/Keuhkoputken%20tähystys%20eli%20bronkoskopia.pdf)

Vsshp, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. www.hoito-ohjeet.fi Virtsanäytteen

anto-ohjeet. Saatavilla [https://hoito-](https://hoito-ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/Virtsanäytteen_anto-ohje.pdf)

[ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/Virtsanäytteen_anto-ohje.pdf](https://hoito-ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/Virtsanäytteen_anto-ohje.pdf)

LIITE 1. TUBERKULOOSISANASTO SUOMI—ARABIA

Tuberkuloosisanasto suomi—arabia

Batul Ali
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), asioimistulkkaus
Opinnäytetyö, 2019

Termi suomeksi

المصطلح بالعربي

Aivokalvontulehdus

Alinravitseemus

Alipaineistettava huone

ضغط الغرفة المنخفض

BCG- rokote

لقاح بي سي جي

Bronkoskopia

الناظور

CT (Computed Tomography)

التصوير الطبقي المحوري

Määritelmä suomeksi

التعريف بالعربي

داء السحايا/التهاب الدماغ

سوء التغذية

Erityinen potilashuone sairaalassa. Tällaisessa huoneessa on muusta osastosta erillinen ilmastointi ja pienempi ilmanpaine kuin huoneen ulkopuolella.

غرفة عزل المريض في المستشفى

Tuberkuloosirokote, joka sisältää eläviä, heikennettyjä Bacillus Calmette-Guérin-bakteereita.

لقاح السل المحتوي على بكتيريا الحية المخففة

Keuhkoputkien tähyystys. Tähyystyksen yhteydessä voidaan ottaa tuberkuloosi näytteitä.

من خلال فحص الناظور نستطيع اخذ العينة

Tietokonekerroskuvaus, jota voidaan käyttää kehon eri osien kuvantumisessa.

الاشعة المقطعية او التصوير الطبقي المحوري

هو احد وسائل التصوير الطبي في تكوين صورة ثلاثية الابعاد

Esilääke

الدواء المساعد

Erittäin korkea tuberkuloosin ilmaantuvuus **Erittäin korkean tuberkuloosin ilmaantuvuuden todetaan vähintään 150 uutta tuberkuloositapausta 100 000 asukasta kohti vuodessa.**

النسبة العالية لظهور مرض السل

تكون نسبة مرض السل عالية في حال

اكتشاف المرض

على الأقل بنسبة 150 مقابل كل مئة الف شخص.

Hengitysteiden tuberkuloosi

Hengityselinten (nenäontelo, nielu, kurkunpää, henkitorvi, keuhkoputket, keuhkot) tuberkuloosi.

طرق التنفس للسل

المجاري او الطرق التنفسية لمرض السل

HRCT (High Resolution Computed Tomography)

Keuhkojen ohutleiketomografia, keuhkojen kuvantamistutkimus.

التصوير المقطعي

الفحص المقطعي الرقيق لفحص الرئة

Hiv-epidermia/tartunta

عدوى فيروس نقص المناعة البشرية

IGRA (Interferon Gamma Release Assay)-testi

Tuberkuloositartunnan selvittämiseen käytetty verikoe.

فحص الدم

معرفة السل المعدي عبر فحص الدم.

Keuhkotuberkuloosi

سل الرئة

Kalmetointi

BCG-rokotuksen antaminen

لقاح يستخدم لسرطان المثانة
 وضد مرض السل ايضا

البرنامج العالمي للتطعيم للاشخاص
 المعرضين لمرض السل

Korkea tuberkuloosin ilmaantuvuus

Korkean tuberkuloosin
 ilmaantuvuuden maassa
 todetaan vähintään 50 uutta
 tuberkuloositapausta 100
 000 asukasta kohti
 vuodessa.

النسبة العالية للاصابة بمرض السل

تعتبر نسبة المرض عالية في حال
 اكتشاف

50 حالة جديدة من كل مئة الف شخص من
 السكان سنويا.

Kotieristys

Kotieristys tarkoittaa sitä,
 että tartuntavaarallinen
 tuberkuloosipotilas asuu
 kotonaan, mutta hänen
 liikkumistaan kodin
 ulkopuolella on rajoitettu.

العزل المنزلي

عزل المريض الذي يسكن في البيت
ووضع له حدود
للحركة خارج المنزل.

Lääkeherkkä tuberkuloosi

مرض السل حساسا للأدوية

Tuberkuloosikanta, joka on
herkkä kaikille tuberkuloosin
hoitoon käytetyille lääkkeille.

عادتا حامل مرض السل يكون حساسا
للادوية
المستخدمة لعلاجه.

Lääkeresistentti tuberkuloosi

الادوية المقاومة لمرض السل

Tuberkuloosikanta, joka on
vastustuskykyinen yhdelle
tai useammalle
tuberkuloosin hoitoon
käytetyille lääkkeelle.

الادوية المقاومة لنوع او لعدة انواع من
المرض.

Latentti tuberkuloosi-infektio

مرض السل الكامن

Tuberkuloositartunnan
saanut henkilö, jolla on
elimistössä Mycobacterium
tuberculosis bakteereita,
mutta ne pysyvät lepotilassa
elimistön oman
puolustusjärjestelmän
avulla.

الشخص الذي يكون حاملا للمرض اي
للسل الكامن
ويكون المرض مستقر في داخل اعضاءه عن طريق
الجهاز الدفاعي للجسم.

Miliaarituberkuloosi

السل الدخني

Maahantulotarkastus

الاختبار

الصحي للوافدين

Mahahuuhtelunäyte

Pieneen lapseen käytettävä tutkimusmenetelmä, kun epäillään hengitysteiden tuberkuloosia, eikä lapsi pysty tuottamaan ysköksiä.

عينة من غسل البطن

اخذ عينة من بطن الطفل عن طريق الغسل

عند الشك

باصابته بمرض السل اذا لم يستطع الاخذ عن طريق السعال.

Mantoux-testi

Tuberkuliinittesti eli tuberkuloositartunnan selvittämiseen käytetty ihotesti.

عينة من الجلد

معرفة عدوى مرض السل عن طريق الجلد.

Matala tuberkuloosin ilmaantuvuus

Matalan tuberkuloosin ilmaantuvuuden maassa todetaan alle 10 uutta tuberkuloositapausta 100 000 asukasta kohti vuodessa.

النسبة المنخفضة لظهور مرض السل

تكون نسبة مرض السل منخفضة بنسبة

10 من كل

مئة الف حالة جديدة من السكان.

MDR-TB (Multidrug resistant TB)

Monilääkeresistentti tuberkuloosi.

(السل المقاوم للأدوية المتعددة)

السل المقاوم للأدوية المتعددة

Mycobacterium tuberculosis

بكتريا السل

**Bakteeri, joka aiheuttaa
tuberkuloosi-infektion.**

البكتريا التي تسبب مرض السل.

Oire

اعراض

Ulostenäyte

تحليل

الخروج

Pieni tartuntariski

**Tuberkuloosin tartuntavaara
on hyvin pieni satunnaisissa
kontakteissa.**

خطر العدوى ضئيل

خطر العدوى صغير جدا في حالة التلامس
العرضي.

Suuri tartuntariski

**Hengitysteiden tuberkuloosi,
jossa yskösvärjäys on
positiivinen tai
keuhkuvassa nähdään
ontelomuodostus.**

**Keuhkojen ulkopuolinen
tuberkuloosi, jos
tautipesäkkeen
tuberkuloosivärjäys on
positiivinen ja ilmaan on**

muodostunut aerosolia
eritettä käsiteltäessä.

خطر العدوى كبير

اعشاش مرض السل المتكونة خارج الرئة
والتي

تكون النتيجة ايجابية اثناء الفحص هي من الافرازات المتناثرة في الهواء

Todentaminen

التشخيص

Tähystys

ناظور

Tulehdusarvot

تقييم الالتهاب

Tulehdus

التهاب

Tb-hoitaja

ممرضة السل

Tartunnan lähde

Tuberkuloosia sairastava
henkilö, jolta muut ovat
saaneet
tuberkuloositartunnan.

مصدر العدوى

الشخص الذي حصل على مرض السل
عن طريق العدوى.

Tartunnanjäljitys

Tuberkuloosiin sairastuneen
haastattelussa selvitetään
ne henkilöt, kenen kanssa
sairastunut on ollut
tekemisissä.

اقتفاء اثر العدوى

البحث عن سبب العدوى الحاصلة
للشخص المصاب
ومع من كان اختلاطة.

Tartuntavaarallinen

العدوى الخطرة

Tuberkuloositapaus

حالة من السل

Hengitysteiden

tuberkuloosia, tavallisimmin keuhkotuberkuloosia sairastava henkilö, jonka ysköksissä on niin paljon tuberkuloosibakteereita.

البكتيريا التي وجدت بكثرة في مسحة البلغم ومن المجاري التنفسية للشخص المصاب بسل الرئة.

Tartuttavuusaika

فترة العدوى

Kuinka kauan tuberkuloosi on voinut tarttua toisiin.

ما هي فترة العدوى لمرض السل عند انتقالها الى الاشخاص الاخرين.

Tuberkuloosi yskösnäyte

عينة من البلغم لفحص مرض السل

Keuhkoista yskimällä nousnut limanäyte, joka yskäistään kierrekannelliseen muovipurkkiin.

مسحة من البلغم عند خروجه من الرئة في علبة من النايلون.

Thx-rtg-

اشعة

Keuhkojen röntgenkuva.

اشعة صورية للرئتين

Tuberkuloosille altistuminen

Tilanne, jossa henkilö on oleskellut samassa sisätilassa (esim. huone, asunto, työhuone, ravintola, auto) hengitysteiden tuberkuloosia sairastavan kanssa.

التعرض الى مرض السل

التعرض الى مرض السل عندما يكون

الشخص المصاب

ساكن مع الاشخاص الاخرين في نفس الغرفة او في

نفس السيارة او المطعم.

Tuberkuloosin riskiryhmä

Sellainen ihmisryhmä, jolla on muuta väestöä suurempi riski sairastua tuberkuloosiin.

المجموعة المعرضة لخطر الاصابة بمرض السل

مجموعة الاشخاص المعرضين لاصابة

بمرض

اكثر من غيرهم من السكان.

Tuberkuloositapaus

Henkilöllä on tuberkuloosin oireita, tauti on todettu tutkimuksin ja hänelle on annettu tai annetaan tuberkuloosin lääkehoito.

حالة من السل

الشخص الذي شخصت عنده حالة مرض

السل

بعد الفحص لذلك يجب اعطائه العلاج والدواء.

Tuberkuloositartunta

Mycobacterium tuberculosis-bakteerin joutuminen keuhkoihin hengitysilman välityksellä.

مرض السل المعدي

عدوى

المرض عن طريق الهواء الذي يخرج
من المريض أثناء التنفس.

Vastustuskyky

مقاومة/الجهاز المناعي

Valvottu hoito

العناية تحت المراقبة

Virtsanäyte

عينة البول

Verenhytyminen

تخثر الدم

DOT (Directly Observed Therapy)

Tehtävään koulutettu
ammattihenkilö valvoo
tuberkuloosilääkkeiden
nauttimista. Täällä tavoin
estetään lääkeannosten
unohtuminen ja lääkkeille
vastustuskykyisten
tuberkuloosikantojen
kehittyminen.

العلاج تحت المراقبة

الشخص الذي يشرف على اعطاء دواء
مرض السل للشخص المصاب حتى لا ينسى
المريض اخذ الدواء بشكل منتظم وحتى لا
تتفاقم حالة المرض عنده

XDR-TB

(Extensively drug resistant TB)

مرض السل المقاوم بشدة للأدوية

Laajasti lääkeresistentti
tuberkuloosi.

مرض السل المقاوم للأدوية على نطاق
واسع

Yskösnäyte

عينة السعال

Yskimishygenia

Henkilö peittää yskän tai aivastuksen aikana nenän ja suun nenäliinalla.

السعال بالطريقة الصحية

عند

السعال يجب على المريض ان يغطي فمه وانفه اثناء السعال او العطس في ورقة منديل

صحي.

SANASTON LÄHTEET

Tuberkuloosi lääkärin asiantuntija

<https://www.sanakirja.org/>

<https://www.almaany.com/en/dict/ar-en/>

LIITE 2. TUBERKULOOSISANASTO SUOMI—TURKKI

Tuberkuloosisanasto suomi—turkki

Özgenur Kaya
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), asioimistulkkaus
Opinnäytetyö, 2019

Termi suomeksi*Türkçe terim***Määritelmä suomeksi***Türkçe açıklaması***Aivokalvontulehdus***Menenjit***Alipaineistettava huone**

Erityinen potilashuone sairaalassa. Tällaisessa huoneessa on muusta osastosta erillinen ilmastointi ja pienempi ilmanpaine kuin huoneen ulkopuolella.

Izolasyon odasi

Hastanede özel hasta odasi. Bu tür odaların havalandırması diğer odalara göre farklıdır ve odanın içindeki hava basıncı dışına göre daha düşüktür.

Aliravitsemus*Yetersiz beslenme***BCG- rokote**

Tuberkuloosirokote, joka sisältää eläviä, heikennettyjä Bacillus Calmette-Guérin-bakteereita.

BCG- aşısı(Tüberküloz hastalığını önlemek için kullanılan aşı)

Canlı, zayıflatılmış Bacillus Calmette-Guérin bakterisini içeren tüberküloz aşısı.

Bronkoskopia*Bronkoskopi (endoskopi)*

Keuhkoputkien tähystys. Tähystyksen yhteydessä voidaan ottaa tuberkuloosi näytteitä.

Bronşiyal endoskopi. Tarama esnasında tüberküloz örneği alınabilir.

CT (Computed Tomography)*BT (Bilgisayarlı tomografi)*

Tietokonekerroskuvaus, voidaan käyttää kehon eri osien kuvantumisessa.

Bilgisayarlı tomografi taraması, vücudun farklı kısımlarını görüntülemek için kullanılabilir.

Erittäin korkea tuberkuloosin ilmaantuvuus*Çok yüksek tüberküloz insidansı*

Erittäin korkean tuberkuloosin ilmaantuvuuden maassa todetaan vähintään 150 uutta tuberkuloositapausta 100 000 asukasta kohti vuodessa.

100 000 kişilik nüfusu olan bir bölgede yılda 150 yeni tüberküloz vakası görülüyorsa, o bölge çok yüksek tüberküloz insidansına sahiptir.

Esilääke*Premedikasyon***Hengitysteiden tuberkuloosi**

Hengityselinten (nenäontelo, nielu, kurkunpää, henkitorvi,

<p><i>Solunum yolları tüberkülozu</i></p>	<p>keuhkoputket, keuhkot) tuberkuloosi.</p> <p><i>Solunum yolları tüberkülozu (burun boşluğu, yutak, gırtlak, nefes borusu, bronşlar, akciğerler).</i></p>
<p>Hiv-epidemia</p>	<p>insan bağışıklık yetmezliği virüsü (AIDS'e yol açan virüs)</p>
<p>HRCT (High Resolution Computed Tomography)</p> <p><i>Yüksek Çözünürlüklü Bilgisayar Tomografisi (Akciğer Tomografisi)</i></p>	<p>Keuhkojen ohutleiketomografia, keuhkojen kuvantamistutkimus.</p> <p><i>Akciğerlerin ince kesit tomografisiyle, akciğerleri görüntüleme.</i></p>
<p>IGRA (Interferon Gamma Release Assay)-testi</p> <p><i>IGRA-testi (Interferon Gama Salınım testleri)</i></p>	<p>Tuberkuloositartunnan selvittämiseen käytetty verikoe.</p> <p><i>Tüberküloz enfeksiyonunun tanısı için kullanılan kan testi.</i></p>
<p>Kalmetointi</p> <p><i>Aşılama</i></p>	<p>BCG-rokotuksen antaminen.</p> <p><i>BCG-aşısının uygulanması.</i></p>

Keuhkotuberkuloosi

Akciğer tüberkülozu

Korkea tuberkuloosin ilmaantuvuus

Korkean tuberkuloosin ilmaantuvuuden maassa todetaan vähintään 50 uutta tuberkuloositapausta 100 000 asukasta kohti vuodessa.

Yüksek tüberküloz insidansı

100 000 kişilik nüfusu olan bir bölgede yılda 50 yeni tüberküloz vakası görülüyorsa, o bölge yüksek tüberküloz insidansına sahiptir.

Kotieristys

Kotieristys tarkoittaa sitä, että tartuntavaarallinen tuberkuloosipotilas asuu kotonaan, mutta hänen liikkumistaan kodin ulkopuolella on rajoitettu.

Ev karantinası

Ev karantinası bulaşıcı tüberküloz hastalığı olan kişinin ancak evin dışına çıkmasının yasak olduğu anlamına gelir.

Latentti tuberkuloosi-infektio

Tuberkuloositartunnan saanut henkilö, jolla on elimistössä *Mycobacterium tuberculosis* bakteereita, mutta ne pysyvät lepotilassa elimistön oman

<p><i>Latent (gizli) tüberküloz</i></p>	<p>puolustusjärjestelmän avulla.</p> <p><i>İnsanların bir kısmı vücutlarında Mycobacterium tüberküloz bakterisini taşırlar. Vücudun bağışıklık sistemi bakteriyi baskı ve kontrol altında tutar ve buna latent tüberküloz denir.</i></p>
<p>Lääkeherkkä tuberkuloosi</p> <p><i>İlaca duyarlı tüberküloz</i></p>	<p>Tavanomainen tuberkuloosikanta, joka on herkkä kaikille tuberkuloosin hoitoon käytetyille lääkkeille.</p> <p><i>Tüberkülozu tedavi etmek için kullanılan tüm ilaçlara karşı duyarlı olan klasik tüberküloz mikrobu.</i></p>
<p>Lääkeresistentti tuberkuloosi</p> <p><i>İlaca dirençli tüberküloz</i></p>	<p>Tuberkuloosikanta, joka on vastustuskykyinen yhdelle tai useammalle tuberkuloosin hoitoon käytetyille lääkkeelle.</p> <p><i>Tüberküloz tedavisinde kullanılan bir veya birden çok ilaca dayanıklı tüberküloz mikrobu.</i></p>
<p>Maahantulotarkastus</p>	<p><i>Ülke girişte yapılan sağlık kontrolü</i></p>

Mahahuhtelunäyte

Mide lavaji (mide yıkama testi)

Pieneen lapseen käytettävä tutkimusmenetelmä, kun epäillään hengitysteiden tuberkuloosia, eikä lapsi pysty tuottamaan ysköksiä.

Küçük çocuklarda solunum yolu tüberkülozu olduğundan şüphelenildiğinde ve çocuklar öksürükle balgam çıkartamadıkları zaman mide yıkanarak mide suyundan örnek almak amacıyla yapılan test yöntemidir.

Mantoux-testi

Tüberkülin deri testi (ppd-testi)

Tuberkuliinitesti eli tuberkuloositartunnan selvittämiseen käytetty ihotesti.

Ppd-testi kişinin önceden tüberküloz mikrobu alıp almadığını tespit etmek için yapılan bir testtir.

Matala tuberkuloosin ilmaantuvuus

Matalan tuberkuloosin ilmaantuvuuden maassa todetaan alle 10 uutta tuberkuloositapausta 100 000 asukasta kohti vuodessa.

Düşük tüberküloz insidansı

100 000 kişilik nüfusu olan bir bölgede yılda 10 yeni tüberküloz vakası görülüyorsa, o bölge düşük tüberküloz insidansına sahiptir.

MDR-TB (Multidrug resistant TB)

İlaça dirençli tüberküloz

Monilääkeresistentti tüberküloosi.

Tüberküloz tedavisinde kullanılan birçok ilaca dirençli tüberküloz mikrobi.

Miliaaritüberküloosi

Miliyer tüberkülozu

tüberküloosibakteerien leviäminen vastustuskyvyltään heikon potilaan koko elimistöön, jolloin röntgenkuvassa on pieniä pesäkkeitä kaikkialla keuhkoissa.

bağışıklığı zayıf olan hastanın bütün vücuduna tüberküloz mikrobunun yayılması, akciğerlerin röntgeninde genelde yaygın, her iki akciğer alanlarında küçük küçük noktalar şeklinde belirti verir.

Mycobacterium tuberculosis

Mycobacterium tuberculosis

Bakteeri, joka aiheuttaa tüberküloosi-infektion.

Tüberküloz (verem) enfeksiyonuna sebep olan bakterinin adı.

Oire

Şikayet

Pieni tartuntariski*Düşük bulaşma riski*

Tuberkuloosin tartuntavaara on hyvin pieni satunnaisissa kontakteissa.

Tüberküloz hastasıyla yakın ve sık temas yoksa bulaşma riski düşüktür.

Suuri tartuntariski*Yüksek bulaşma riski*

Hengitysteiden tuberkuloosi, jossa yskösvärjäys on positiivinen tai keuhkokuivassa nähdään ontelomuodostus.

Keuhkojen ulkopuolinen tuberkuloosi, jos tautipesäkkeen tuberkuloosivärjäys on positiivinen ja ilmaan on muodostunut aerosolia eritettä käsiteltäessä.

Akciğer ve bronşların tüberkülozu, hasta öksürük ve balgamıyla havaya bakterileri saçar. Bu durumda yüksek bulaşma riski söz konusudur. Aynı zamanda cilde yakın bir lenf bezinde tüberküloza bağlı abse gelişebilir. Bu absenin cilde açılması durumunda eğer abse içeriği aktif mikrop içeriyorsa, bu mikroplar havaya yayılabilirler. Bu da yine yüksek bulaşma riski yaratabilir.

Tartunnan lähde

Kaynak olgu

Tuberkuloosia sairastava henkilö, jolta muut ovat saaneet

tuberkuloositartunna.

Başkalarına tüberkülozu bulaştıran, tüberküloz hastası olan kişi.

Tartunnan jäljitys

Mikrobun bulaşılığının takibi

Tuberkuloosiin sairastuneen haastattelussa selvitetään ne henkilöt, kenen kanssa sairastunut on ollut tekemisissä.

Tüberküloz hastası olan kişiye kimlerle yakın temasta bulunduğu sorulması ve o kişilerin takibi.

Tartuntavaarallinen tuberkuloositapaus

Bulaştırma riski olan vaka

Hengitysteiden tuberkuloosia, tavallisimmin keuhkotuberkuloosia sairastava henkilö, jonka ysköksissä on niin paljon tuberkuloosibakteereita, että ne näkyvät yskösvärjäyksessä.

Solunum yolu tüberkülozu, genellikle akciğer tüberkülozu olan kişi, balgamında fazlasıyla

tüberküloz bakterisi bulunan vaka.

Tartuttavuusaika

Bulaştırıcılık süresi

Kuinka kauan tuberkuloosi on voinut tarttua toisiin.

Tüberküloz hastası ne kadar süre boyunca hastalığı başkalarına bulaştırabilir.

Thx-rtg

Toraks röntgeni

Keuhkojen röntgenkuva.

Akciğer röntgen filmi.

Todentaminen

Doğrulamak

Tuberkuloosi yskösnäyte

Tüberküloz balgam örneği

Keuhkoista yskimällä nousut limanäyte, joka yskäistään kierrekannelliseen muovipurkkiin.

Akciğerlerden öksürükle gelen balgamın plastik kutuya tükürülmesiyle alınan örnek.

Tuberkuloosille altistuminen

Tilanne, jossa henkilö on oleskellut samassa sisätilassa (esim. huone, asunto, työhuone, ravintola, auto) hengitysteiden

<p><i>Tüberküloza maruz kalmak</i></p>	<p>tuberkuloosia sairastavan kanssa.</p>
	<p><i>Solunum yolu tüberkülozu olan hastayla (öksüren, balgam çıkaran) aynı kapalı alanda (örneğin oda, daire, ofis, restoran, araba) bulunmak.</i></p>
<p>Tuberkuloosin riskiryhmä</p> <p><i>Tüberküloz risk grubu</i></p>	<p>Sellainen ihmisryhmä, jolla on muuta väestöä suurempi riski sairastua tuberkuloosiin.</p> <p><i>Diğer insanlara göre tüberküloz hastalığına yakalanma riski daha fazla olan insan grubu.</i></p>
<p>Tuberkuloositapaus</p> <p><i>Tüberküloz vakası</i></p>	<p>Henkilöllä on tuberkuloosin oireita, tauti on todettu tutkimuksin ja hänelle on annettu tai annetaan tuberkuloosin lääkehoito.</p> <p><i>Muayene ve tetkikler sonucunda tüberküloz teşhisi konmuş, tedaviye başlanılmış kişi.</i></p>
<p>Tuberkuloositartunta</p>	<p>Mycobacterium tuberculosis-bakteerin joutuminen keuhkoihin hengitysilman välityksellä.</p>

Tüberkülozun bulaşması

Solunum yoluyla akciğerlere mycobacterium tuberculosisin bulaşması.

Tb-hoitaja

Tüberküloz hemşiresi

Tulehdus

İltihap

Tulehdusarvot

Laboratuar sonuçlarında enfeksiyon parametreleri

Tähystys

Endoskopi

Ulostenäyte

Dışkı örneği

**Valvottu hoito,
DOT (Directly Observed Therapy)**

Tehtävään koulutettu ammattihenkilö valvoo tuberkuloosilääkkeiden nauttimista. Täällä tavoin estetään lääkeannosten unohtuminen ja lääkkeille vastustuskykyisten tuberkuloosikantojen kehittyminen.

Gözetim altında tedavi

Tüberküloz ilaçlarının kullanımı eğitilmiş bir uzman tarafından denetlenir. Bu şekilde ilaç dozunun unutulması ve ilaca

dirençli tüberküloz türlerinin gelişimi engellenir.

Vastustuskyky

Bağışıklık

Veren hyytyminen

Kan pıhtılaşması

Virtsanäyte

İdrar örneği

XDR-TB

(Extensively drug resistant TB)

Laajasti lääkeresistentti tuberkuloosi.

Çoğu ilaca dirençli tüberküloz

Tüberküloz tedavinde hali hazırda kullanılan çoğu ilaca dirençli tüberküloz.

Yskimishygienia

Henkilö peittää yskän tai aivastuksen aikana nenän ja suun nenäliinalla.

Öksürme esnasında hijyen

Kişi öksürme veya hapşırma esnasında burnunu ve ağzını mendille kapatır.

Yskösnäyte

Balgam örneği

SANASTON LÄHTEET

Akciğer doktoru, www.akciğerdoktoru.com Akciğer tomografi neden çekilir?

Çeşitleri nelerdir? <https://akcigerdoktoru.com/akciger-tomografisi-cekilir-cesitleri-nelerdir/>

Doktor Takvimi, www.dokortakvimi.com Bronkoskopi nedir ve niçin kullanılır?

Bronkoskopi. <https://www.dokortakvimi.com/blog/bronkoskopi-nedir-ve-nicin-kullanilir>

Gelişim Tıp Laboratuvarları, www.gelisimlab.com.tr Tüberküloz enfeksiyonu

varlığını araştırmak için. <http://www.gelisimlab.com.tr/tuberkuloz-infeksiyonu-varligini-arastirmak-icin,2-254>

İstanbul Verem Savaşı Derneği, www.istveremsavder.org Tüberküloz nedir?

<http://www.istveremsavder.org/post/28>

Memorial Sağlık Grubu, www.memorial.com.tr Bilgisayarlı tomografi nedir?

Neden ve nasıl çekilir. <https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberleri/bilgisayarli-tomografi-nedir-neden-ve-nasil-cekilir/#quicklink3>

Sağlık kurumlarında tüberküloz bulaşması ve korunma, Doç. Dr. Şeref Özkara.

Kişisel Korunma (MASKE). İzalasyon odası.

https://www.klimik.org.tr/wp-content/uploads/2012/02/982011125349-Seref_Ozkara.pdf

Swiss Lung Association, www.liguepulmonaire.ch Tüberküloz ile ilgili sık

sorulan sorular (SSS) ve cevapları.

https://www.liguepulmonaire.ch/uploads/tx_pubshop/Faktenblatt_Tuberkulose_Tuerkisch.pdf

Türk Tabipleri Birliği yayınları(2008), www.ttb.org.tr Aşı rehberi. Birinci basamak

sağlık çalışanları için. Tüberküloz aşısı(BCG).

http://www.ttb.org.tr/kutuphane/asi_rehberi.pdf

Türk Toraks Derneği, www.toraks.org.tr. Tüberkülin Deri Testi.

<https://www.toraks.org.tr/halk/News.aspx?detail=4098>